

ASR SÛRESİ

Asr sûresi Mekke devrinde nâzil olmuştur. 3 ayettir

Bismillâhi'r -Rahmâni'r - Rahîm

(Rahmân , Rahîm olan Allah'ın ismiyle)

1. **Asr'a yemin olsun ki,** (" Ve'l asr ")

2. **Şüphesiz ki insan, gerçekten ziyadadır !** (" inne'l insâne lefi husr ")

3. **Ancak iman edip sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesnadır .** (" illeleziyne amenu ve amilus-sâlihati ve tevâsav bi'l hakk ve tevâsav bis-sabr ")

Asr sûresi hakkında İmam Şâfi'nin : “ Şayet , Kur'ân'dan bundan başka bir sûre nâzil olmasaydı, bu bile yeterdi. İnsanlar bu sûreyi tefekkür etmiş olsalardı onlara kâfi gelirdi “ dediği rivayet olunmaktadır. Ashâb-ı kirâm hazerâtı (Peygamber Efendimiz'in güzide arkadaşları) birbirleriyle karşılaştıkları zaman , selamlaşmadan ve bu sûreyi okumadan ayrılmazlarmış. Herhalde maksatları, surenin ihtiva ettiği mânaları ve özellikle hakkı ve sabrı tavsiyede bulunmayı karşısındakine hatırlatmak ve böylece arkadaşından ayrılmadan önce onda hayırlı bir öğüt varsa, onu dinleyip de istifade etmek olmalıydı ..

Cenâbı Hak “Asr” a yemin ederek, insanın hüsrân yâni büyük bir zarar, ziyan ve kayıp içinde olduğunu haber vermektedir. Buna göre “Asr” kelimesi ile “ insanın ziyarı “ arasında yakın bir ilişkinin olduğu anlaşılır. Bu ziyandan ise ancak iman, sâlih amel, hakkı tavsiye ve sabrı tavsiye olmak üzere **dört haslete** sahip olanlar kurtulmuşlardır, yani onlar ziyanda değildirler. Bu hususların biraz daha ayrıntılı açıklaması şu şekildedir :

ASR HAKKINDA

Asr kelimesi:

- Mutlak zaman
- İkindiden güneşin batmasına yakın zaman olan ikindi vakti. Çünkü ikindi namazının faziletine dair ayet-i kerime (*Bakara, 238*) ve hadis-i şerifler vardır.
- Seksen veya yüz yıllık zaman, çağ
- Resûlullah (s.av)'in yaşadığı asr-ı saadet. Çünkü bu zaman, peygamberlerin en efdali olan Resûlullah sa.v'in ve semâvi kitapların en efdali olan Kur'ân'ın nuzülü zamanıdır.
- İnsan ömrü

gibi mânalara gelir. Âyet-i kerime için bu mânaların her biri geçerli olup, müfessirler onlara göre tefsirler yapmışlardır .

Zaman, yaratılmıştır. Bu bakımdan zaman bizler, yani yaratılmışlar için söz konusudur. Başka bir ifade ile bizler zamâni varlıklarız ; geçmiş, gelecek ve bu an bizleri kayıtlar, sınırlandırır . Allah-u Teâlâ ise her türlü zaman ve mekandan münezzehtir. O'nun indinde sabah-akşam, gece-gündüz, bugün-yarın, .. v.b yoktur. O “lâ mekan” ve “ lâ zaman” dır. Hiçbir şey O'nu ihâta edemez. Hadid suresi 3.üncü ayetinde beyan buyurulduğu üzere :

“ O , Evveldir, Âhirdir, Zâhirdir, Bâtındır ve O her şeyi bilendir ”

Evvel (ilk) = Öncesi, varlığının başlangıcı olmayan; hep var olmuş olan demektir.

Âhir (son) = sonu olmayan, hiçbir zaman yok olmayacak olan demektir. Hak Teâlâ hazretleri zaman ve mekanı, yâni Evren'i yaratmadan önce de vardı, Evren yok olduktan sonra da yine her dâim olacaktır. **Evvel** (ilk, ön) ve **Âhir** (son) Kendisidir. Cenâb-ı Hak için ne zaman, ne de zamanla birlikte yaratılmış olan mekan söz konusu değildir.

Zaman'ın olduğu yerde mekan'ın da olması lâzımdır ; başka bir ifade ile zaman ve mekan (uzay - zaman) ayrılmaz bir ikilidir ve birlikte yaratılmışlardır. Zaman - mekan ikilisi, Allah-u Teâlâ hazretlerinin ilim, irade, kudret, tekvin (yaratma) sıfatları başta olmak üzere her türlü esmâ ve sıfatlarının tecelli ettiği ; İlâhi kudret, azamet ve cemâlinin güzelliklerinin sergilendiği bir ortam, bir platform, bir sahnedir. Biz insanlar da bunun bir parçasıyız..

Modern fizik zamanla birlikte mekanların, yani Evren'in yaratılışını şöyle anlatmaktadır : Bizlerin de içinde bulunduğu bu Evren, yâni yerler, gökler ve bu ikisi arasında bulunan herşey bundan yakl. 13,7 milyar yıl önce proton büyüklüğünde (*mikroskopla dahi görülemeyen*) bir noktadan, saniyeden milyarlarca daha az bir zaman içinde, yâni bir **“an”**da meydana gelen bir **“ Büyük Patlama ”** (Big Bang) neticesinde yaratıl(maya başlan)mıştır :

“ Bir şeyi yaratmak istediği zaman O'nun (Allah'ın) yaptığı “ OL ! ” demekten ibarettir. (O da) oluverir .”

(*Yâsin suresi, âyet 82*)

Büyük Patlama'dan önce hiç bir şey yoktu .. Ne madde, ne enerji, hatta boşluk bile, çünkü uzayın kendisi de yoktu. Zaman geçmiyordu, çünkü zaman diye bir şey de yoktu. İşte bu **hiçlikten**, yani mekansızlıktan, bir atomdan da daha küçük bir noktacıktan , birdenbire muazzam bir enerji ortaya çıktı .. Bu Büyük Patlama idi. Uzay ve zaman Büyük Patlama ile birlikte yaratıldı . (**Dikkat** : “Büyük Patlama” Evren'in belli bir noktasında olmadı, çünkü daha Evren yoktu ! . Büyük Patlama **“Hiçlik”** ten ortaya çıktı). Patlamanın ilk anında Evren çok küçük, çok sıcak, çok yoğun bir noktaydı. Ama hemen sonra çok kısa zaman aralıklarıyla Evren genişlemeye ve soğumaya başladı. Sonraki birkaç saniyede Evren, proton ve nötronların ilk atom çekirdeğini oluşturabileceği kadar soğumuş idi. Büyük Patlama'dan yakl. 300 000 ışık yılı sonra ilk atomlar meydana geldi. Sonra atomlar molekülleri, moleküller de maddeyi oluşturmaya başladı ... Patlamadan yaklaşık 200 milyon yıl sonra madde ilk yıldızları oluşturmaya başladı ve birkaç milyar yıl sonra da Samanyolu gibi galaksiler oluştu. Dokuz milyar yıldan daha uzun bir süre sonra ise dünyamız meydana geldi . Milyarlarca sene sonra ise ilk canlılar ve en sonunda insan ortaya çıktı .. İşte, içinde bulunduğumuz bu kâinatın (Evren'in) kısa tarihçesi, bilim dünyasının büyük kısmı tarafından kabul edilen **“ Big Bang = Büyük Patlama ”** Teorisi ile böyle açıklanmaktadır ..

Bu açıklamadan da görüldüğü üzere zaman yaratılmıştır. Cenâb-ı Hakk Evren'i (mekan'ı) yaratınca, zamanı da yaratmıştır. Yani, zaman mekanla birlikte 13,7 milyar yıl önce Evrenin yaratılışı ile birlikte başlamıştır, ondan önce zaman yoktu . Zaman ve mekan bir elin iki yüzü gibidir ; ikisi birbirini tamamlayan iki değerdir. Zamansız mekan, mekansız zaman olmaz !

İnsanların işleri dahil, Evren'deki bütün işlerin olması için belli bir mekana ve zamana (keza sebeplere) ihtiyaç vardır . Görüldüğü üzere Evren'in - hiç yok'tan - bugünkü hâline gelmesi için 13,7 milyar yıla ihtiyaç olmuştur. Dünya üzerindeki tektonik plakaların ve kıtaların oluşması için yüzmilyonlarca yıl'a, ormanların, dağların, nehirlerin ve arkasından ilk canlıların oluşması için ise yüzbinlerce yıla ihtiyaç olmuştur. Dünyamız kendi etrafındaki bir dönüşünü yakl. 24 saatte, güneş yörüngesindeki seyrini ise 365 günde ; ay ise dünya etrafındaki yolculuğunu yakl . 28 günde tamamlamaktadırlar. İşte, biz insanların hiçbir dahli olmayan bu kozmik düzen sayesinde insanlar vakitlerini bilirler ve birbirleriyle anlaşırılar. “ Önümüzdeki ay'ın 15'inde saat 10 'da filanca yerde toplantı yapalım ” denildiği zaman bunu herkes bilir ve durumunu ona göre ayarlar , .. v.b . Keza, insanların yeme -içmeleri, yatıp kalkmaları, çalışmaları hep belli zamanlara bağlanmıştır .

Namaz, oruç, hac gibi ibadetler de belli zamanlardadır . İş hayatı günlük 08: 30- 18 :00 saatleri arasında tesbit edilmiştir. Görüleceği gibi , gerek Evren'deki gerekse dünya üzerindeki bütün işler zamanla bağlantılıdır . Başka bir ifade ile, zaman kavramı olmasa, yâni zaman yaratılmış olmasaydı, herşey karmakarışık olur, kaos çıkardı ...

Kıscası, bizler (ve bütün mahlûkat) zaman'a ve mekana muhtaç ve onlara tâbi varlıklarız . Allah Teâlâ indinde ise zaman ve mekan yoktur . Çünkü bunların ikisi de O'nun tarafından yaratılmıştır; bu bakımdan zaman, mekan veya hiçbir şey O'nu sınırlandıramaz, kayıt altına alamaz. Biz yaratılmışlar ise zaman ve mekan başta olmak üzere birçok kayıtlı varlıklarız.

Zaman'ın insan hayatındaki önemi :

Zaman , biz insanların hayatındaki en önemli unsurlardan biridir , çünkü geçen her dakika ile birlikte bize verilen ömür sermayesi azalır ve sonunda da biter. Bunu güzel şekilde anlatan bir anektodu ünlü müfessir Fahreddin er- Râzi şöyle nakleder : Eski devirlerde yaz aylarında dağların güneş almayan yüksek kesimlerinde bulunan erimemiş karları getirip pazarlarda satarlardı. Tabii, dağdan getirilen buz şehrin sıcaklığını görünce süratle erimeye başlardı. F. Râzi der ki : “ Buz satan birisi pazarda şöyle bağıyordu : Sermayesi eriyen bu adama merhamet edin ! .. Onun bu sözünü duyunca “İşte bu söz Asr suresinin mânasını izah etmektedir” , dedim. Çünkü insan verilen ömür de, güneşin altında eriyen bir buz gibi hızla erimektedir. Eğer bunu ziyan eder ve yanlış yere harcarsa insanın hüsrânına sebep olur “ (F Râzi, Mefatihü'l Gayb).

Bu bakımdan insan vakitlerin kıymetini bilmeli, bir dakikasını bile boşa harcamamalı, dünyasına ve özellikle de âhiretine yarayacak ve ona Allah rızâsını kazandıracak işlerle uğraşmalıdır. Cenâb-ı Hakk müminlerin vasıflarını zikrederken :

“ Onlar ki , boş ve yararsız şeylerden yüz çevirirler ” (Müminun suresi, ayet 3)

buyurmaktadır. Vakitlerin kıymeti ile ilgili olarak Hz Peygamber sallallâhu aleyhi ve sellem Efendimiz'in pek çok hadis-i şerifleri vardır. Bunlardan bazıları şöyledir :

“ İki günü bir olan ziyadadır ” (Keşfü'l Hafa , II/ 233)

“ İki nimet vardır ki, insanların çoğu onlar hakkında aldanıyorlar : Sihat ve boş vakit “ (İbni Abbas r.anhî'dan ,Câmiüs Sağır, 9280)

“ Kıyâmet gününde dört şeyden sorgulanmadıkça, kulun ayakları yerinden kımıldamaz : Ömründen , onu nasıl geçirdi ; gençliğinden ; onu nerede sarfetti ; malından , onu nereden kazandı ve nereye sarf etti ; ilminden , onunla nasıl amel etti” (Tirmizi)

Başka bir hadis-i şerifte ise şöyle buyurulmuştur:

“ Beş şey gelmeden önce şu beş şeyin kıymetini bilin : İhtiyarlık gelmeden önce gençliğin, hastalık gelmeden önce sıhhatin, meşguliyetten önce boş vakitlerin, fakirlik gelmeden önce zenginliğin, ölüm gelmeden önce hayatın “ (Buhari, Tirmizi)

Âhiretin bitmez, tükenmez ve eşi bulunmaz nimetleri, Cennet ve Cemâlullah'ı müşahade devleti hep bu dünyada kazanılacaktır. Onun için kıymetli vakitleri boş yere gafletle geçirip, bu nimetlerden mahrum olmak kadar acı bir akıbet olamaz.

Sahâbeden İbni Mes'ud radiyallahu anh şöyle demiştir : ” Güneşin batıp da ömrümün biraz daha eksildiği, sâlih amelimin ise artmadığı bir güne üzüldüğüm kadar hiçbir şeye üzülmem”. Bir insan parasını, malını, mevkiini, sıhhatini, .. v.b kıscası herşeyini kaybedebilir ; fakat bunların hepsini tekrar geri kazanabilir. Ancak, vakit öyle değildir. Giden vakitler bir daha geri gelmez ..

Bera' ibni Âzib radiyallahu anh'dan rivayet edilen başka bir hadis-i şerifte ise Resulullah sallallâhu aleyhi ve sellem , en akıllı insanları şöyle tarif etmiştir :

“ Şüphesiz ki Allah azze ve celle'nin öyle seçkin kulları vardır ki , onları cennetlerden en yüksek yere yerleştirecektir. Onlar, insanların en akıllısı olmuşlardır, çünkü onların

himmeleri (bütün gayretleri), **Rablerine koşuşmak ve O'nu râzı edecek şeylerde yarışmak olmuştur. Onlar dünyanın fuzuli işlerine, riyaset ve nimetlerine isteksiz kalmışlar, bu yüzden dünya onlara değersiz gelmiştir.**

Onlar azıcık (dünyada) **sabretmişler, uzunca** (ebedi âhirette) **istirahat etmişlerdir** “ (Ebu Nuaym, *Ruhul Furkan* 8/417)

Tâbi'inin büyüklerinden Hasan-ı Basri hazretleri ise pek çok sahâbe-i kirâmı görmüş, onlarla görüşmüş olan bir zattır. Kendi asrında bulunanlara şöyle buyurmuş : “ Siz nasıl altınlarınızın kadr ü kıymetini bilir, onları saklar ve kendinize çok menfaat verecek şeylere sarfederseniz, sahâbe-i kirâm hazerâtı da nefes ve vakitlerinin kadr ü kıymetini öyle bilir, onları ibâdet, tâat, zikir, fikir, üns (*Allah'a yakınlık*) ve İlâhi huzuru kazanmak için sarfederler, onun bir dakikasını , bir ânını bile beyhude yere harcamazlardı.. Bu sebeple onlar din ve dünyaca büyük oldular” (*Gülzar*, 107)

Rivayet olunur ki, İsâ aleyhisselâm'a dünya hayatı hakkında sormuşlar : “ Üç gündür . Bunun birisi geçti, birisi de gelecektir ki erişilip erişilemeyeceği bilinmez. Biri de bugünümüzdür ki bunu ganimet bilmek lâzımdır “ buyurmuş . Onun için , ömrün kıymetini bilip onu boş geçirmemek lâzımdır. Ancak cahiller onun kıymetini bilmez ve zâyî ederler. Kıyâmet gününde ilk sorgulardan biri de , kişinin ömrünü nasıl geçirdiğinden olacaktır.

Sahâbe-i kirâm'ın önde gelenlerinden Ebû zer-i Gıfârî (r.anh) hazretleri de “ Dünya üç andan (nefesten) ibarettir. Biri geçti, bir daha ele geçmez. Biri de gelecek, kavuşup kavuşmayacağını bilemezsin. Biri de içinde bulunduğun andır ki , işte onun kıymetini bil. Çünkü ölüm her an gelebilir ” buyurmuştur. Ömrün üç nefesten ibaret olduğunu bilen bahtiyar kimseler, hiç şüphe yok ki, bütün çalışma ve gayretlerini en kıymetli şeyi ele geçirmek için sarfederler. O da, Hak Teâlâ hazretlerinin marifeti (*sıfatları ve esmâsı ile Allah'ı c.c tanımak*) ve muhabbeti ve dolayısıyla O'nun rızâsını kazanmaktır .

Evliyâullah'ın vakitlerin kıymeti ile ilgili bazı sözleri :

Evliyâ'nın reislerinden olan Abdülkâdir Geylânî hazretleri bu hususta şöyle nasihat etmektedir:

“ Hayatta olduğunuz müddetçe, ömrü fırsat biliniz. Bir müddet sonra hayat kapısı kapanacak, bu dünyadan ayrılacaksınız. Gücünüz yettiği müddetçe hayırlı işler yapmayı ganimet biliniz. Tövbe kapısı açıkken ve elinizde bu imkan varken, bunu fırsat biliniz . Tövbe ediniz. Dua etmeye imkanınız varken, dua ediniz. Sâlih kimselerle beraber olmayı fırsat biliniz “.

Hazret, faydasız şeyleri bırakmak hususunda ise şöyle tavsiyede bulunmaktadır :

“ Ey zavallı ! Sana fayda vermeyen şeyler hakkında konuşmayı bırak. Dünya ve âhirette sana fayda verecek şeylerle uğraş. Boş işlerle uğraşmayı bırak ! Kalbinden dünya düşüncelerini çıkar. Çünkü yakında dünyadan alınacak âhirete götürüleceksin. Dünyada rahat ve hoş bir hayat arama Resul-i Ekrem: “(Asıl) **hayat âhîret hayatıdır**” buyurdu. Orası için hazırlan .. Ayet :

“Kendiniz için önden (dünyada iken) **ne hayır hazırlarsanız, Allah katında onu bulursunuz, hem de daha üstün ve mükâfatça daha büyük olmak üzere** “ (*Müzzemmil suresi, ayet 20*) “

Yine evliyâullah'dan olan Muhammed Mâsum Farûki hz.leri ise bu konuda şöyle demektedir:

"Allahu Teâlâ'nın rızâsını kazanmak için can atarak gayret göstermek, vakitleri zikir ve tefekkür ile geçirmek lâzımdır. Gecelerin karanlığını istiğfâr ile aydınlatmalı (geceleri çok tövbe etmeli) ve bu az vakitte (dünyâ hayâtında) âhîret azığını hazırlamalıdır.

Dünyâ hayatı geçicidir. Bu birkaç günlük hayatı ganîmet bilip, Allahu Teâlâ'nın rızâsını kazanmaya sarfetmek lâzımdır. Bu denî (*aşağı*) dünyânın nîmetlerine dalmayıp, âhîreti istemek lâzımdır. Ebedî olan âhîreti ve âhîret nîmetlerini kazanmak için çalışmalıdır .". Yine buyurdular ki:

“Dünya hayatı gâyet kısıdır. Ebedî saâdete kavuşmak dünyâ hayatına bağlıdır. Saâdetli kimse; bu kısa dünya hayatındaki fırsatı ganîmet bilip, âhirette kurtuluşa sebep olacak işleri yapan ve âhîret azığını hazırlayandır.”

Görüleceği üzere din büyüklerimiz de vakitlerin kıymetini bildirip, boş şeylerle geçirmemek hususunda bizleri uyarılmışlardır. Âyet, hadis ve din büyüklerinin tavsiyelerini gözönüne alan bir mümin, artık vaktini iyi kullanmak ve Allah yolunda değerlendirmek için elinden gelen her gayreti gösterir. Günümüzde birçok insanın içine düştüğü, partacılık veya futbol tartışmaları, TV dizileri izlemek, magazin konuları, internette şuarsuzca dolaşmak, v.b.. türü, dünya veya ahirete hiçbir faydası olmayan işlerle kesinlikle ilgilenmez. Hadis-i şerifte buyuruldu ki :

“ İnsanların içinde en çok zarar eden kişi, ellerini (kendini) boş umutlarla yıpratmış, günleri arzularına erişmesine yetmemiş ve böylece dünyadan azıksız ayrılıp Allah Teâlâ'nın huzuruna kanıtsız çıkan kimsedir “ (Râmuz , 226)

Açıklama : Bu kişi Kıyamet gününde çok pişman olacaktır, ama iş işten geçmiştir. Çalışma genelde eller ile olduğu için hadiste (el) ifadesi kullanılmıştır. Yani bu kişi bütün gücünü mal, mevki, makam gibi şeylere ulaşmak için sarfetmiş, arzularına kapılıp Allah'a itaat ve ibadetlerini ihmal etmiş, vakitlerini gafletle geçirmiştir. Dünyanın geçici nimetlerinden ibaret olan arzularına kavuşmayı ise (takdir edilmiş bulunan) ömrü imkan vermemiştir. Bundan dolayı ölüm meleği gelip kendisiyle emelleri arasına girinceye kadar dünya kaygıları ve kederlerinden , arzularına yenik düşmekten geri durmamıştır.

(ve Allah'a delilsiz gelmiştir): Allah c.c. ininde değeri olmayan geçici bir takım şeyleri elde etmek uğruna çok kıymetli ömrünü boşa harcamak ve Rabbine ibadetten yüz çevirmek suretiyle yaptığı gevşeklik için öne süreceği bir mazeret ve tutunabileceği kesin kanıt olmadan Rabbinin huzuruna gelmiştir.

Böyle bir duruma düşmekten Cenâb-ı Hakka sığınırız ..

Vakitlerin kıymeti hakkında en veciz sözlerden birini de Yahya bin Muaz hz.leri söylemiştir :
”Âhîret hayatına göre dünyadaki ömrün, tek bir nefes gibidir . Nefesini zâyi ettiğinde ebediliğini kaybeder, hüsrâna düşenlerden olursun”. (Ruhul'ı Beyan 10/448)

İşte Hak Teâlâ hazretleri “Asr” a kasem ederek insanın zarar ve ziyan içinde olduğunu, bu ziyandan ise ancak **iman, sâlih amel, hakkı tavsiye ve sabrı tavsiye** edenlerin kurtulacağını beyan buyurmaktadır. Yâni, bunlara sahip olanlar ziyanda değillerdir . O zaman, bu dört haslete biraz daha yakından bakmak lâzımdır.

İMAN

İman, geniş mânası ile Allah'a ve Hz. Peygambere inanmak demektir. Başka bir ifade ile, Allah'ın c.c. varlığına ve birliğine -yaratmasında, sıfatlarında, isimlerinde, işlerinde ve hükümlerinde tek olduğuna, ortağı ve benzeri olmadığına , yâni kısaca (**Lâ ilâhe illallah**) kelimesi ile ifade edilen tevhid akidesine ve bununla birlikte Hz Muhammed aleyhissalâtu vesselâm'ın O'nun kulu ve Peygamberi olduğuna inanmak ve tasdik etmektir.

Allah-u Teâlâ, ilk insan ve ilk peygamber olan Âdem aleyhissalam'dan son peygamber olan Hz. Muhammed sallallâhu aleyhi vesellem'e kadar binlerce peygamber göndermiştir. Peygamberler hazerâtının hepsi, esasî tek Allah'a iman olan tevhid dinini getirmişlerdir (Bkz: Enbiya, 25). Kurtuluşa ermek ise dönemin peygamberine uymak ile mümkündür. Çünkü (**Lâ ilâhe illallah**) kelimesi ile özetlenen doğru itikad esaslarını, ibadetleri , Allah'ın c.c. emir ve yasaklarını, sınırlarını ve dinin

diğer hükümlerini, aldıkları vahiy neticesinde insanlara bildirenler ancak peygamberlerdir. Örnek vermek gerekirse :

Nûh aleyhisselâm devrinde yaşayıp da, onun peygamberliğini kabul ve tasdik eden ve ona tâbi olanlar, o devrin müminleri, müslümanlarıdır. Nûh aleyhisselâm'ın peygamberliğini kabul etmeyip ona karşı gelmiş olanların ise imanları yoktur, yâni kâfir olmuşlardır. İmanlıların kalıcı yurtları Cennet, imansızların kalıcı yurtları ise Cehennemdir. Aynı durum Hz Hûd, Hz. Sâlih, Hz. Şuayb, Hz. Musa, Hz. İbrahim , .. (Salavatullâhi ala nebiyyina ve ala âlihim ecma'in), yâni diğer tüm peygamberler için de geçerlidir..

Kısacası ateşten kurtulup doğru yolu bulmak için, o dönemde kendisine peygamberlik görevi verilmiş olan zât'a uymak gerekmektedir (*Bkz: A'raf, 35*). Çünkü şirk, putperestlik, v.b. gibi bâtil inançlara saplanıp kalmış insanlara doğru itikadı, tevhid inancını öğretenler onlardır. Onun için , dönemin peygamberini kabul ve tasdik etmeyen kişi (Lâ ilâhe illallah) tevhid akidesine (*itikadına*) gelemeyiz, kendi bâtil itikadı üzerinde kalır. Bu husus Kur'an-ı Kerîm'de birçok misalle beyan buyurulmuştur.

İçinde bulunduğumuz âhir zaman döneminde ise bütün insanlık için gönderilmiş olan sadece tek bir peygamber vardır : Hz. Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem .. O halde, ona risâlet (peygamberlik) görevi verildiği günden itibaren, Kıyâmete kadar gelecek tüm insanlar için iman şartı son Peygamber olan Resûlullah s.av'i ve onunla birlikte indirilen son Kitâbı (Kur'ân-ı Kerîmi) kabul ve tasdik etmek olmaktadır. Önceki peygamberlerin getirdikleri tevhid dini zaten bozulmuş, içlerine insanlar tarafından birçok uydurma şeyler sokulmuştur. Kaldı ki Allah Teâlânın gönderdiği son kitab olan Kur'ân-ı Kerim önceki bütün kitapların (bozulmamış) hükümlerini hâvi , Resûlullah s.a v Efendimize verilen şeriat da önceki peygamberlerin şeriatlarını kapsayıcıdır. Başka bir ifade ile , Efendimiz aleyhisselâm son peygamber olması hasebiyle, önceki peygamberlerin şeriatleri onun şeriatı ile, kitapları ona verilen kitapla, sünnetleri onun sünneti ile, dinleri de onun dini ile **Allah Teâlâ tarafından sonlandırılmıştır** (*Ruhu'l-Furqan c. 14, s. 320*). Artık Kıyâmete kadar başka Peygamber, başka Kitap, başka sünnet, başka din gelmeyecektir.

Durum böyle olunca , günümüzde ancak Kur'ânı Kitâbullah, Resûlullah'ı s.a.v peygamber olarak tanıyan ve ona tâbi olanların Allah Teala indinde geçerli bir imanı vardır . Başka bir ifade ile, (**Lâ ilâhe illallah**) tevhid akidesine sahip olabilmek için (**Muhammeden Resûlullah**) demek şarttır. (Muhammeden Resûlullah) demeden sadece (Lâ ilâhe illallah) demek , Allah-u Teâlâ tarafından istenen ve kabul edilen tevhid akidesi değildir. Kısacası , günümüzde yaşayan bütün insanlar için kurtuluşa ermek ancak son Peygamber'e ve son Kitâb'a tâbi olmakla (tasdik edip uymakla) mümkündür. Bu hususu son derece açık ve net olarak belirten bazı ayet-i kerimeler şöyledir :

" Ona (Resûlullah s.av'e) iman eden, ona hürmet eden, ona yardım eden ve onunla beraber indirilen nûr'a (Kur'ân'a) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler (ancak) onlardır " *A'raf suresi, ayet 157*

" Müminler (iman sahipleri) ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve Resûlüne (gönülden) iman etmişlerdir " *Nûr suresi, ayet 62*

-- (Ey Resûlüm !) **Biz seni bütün insanlara ancak bir müjdecî ve uyarıcı olarak gönderdik, fakat insanların çoğu bilmezler "** *Sebe suresi, ayet 28*

-- (Ey Resûlüm !) **De ki : Ey insanlar ! Muhakkak ki ben sizin hepinize, göklerin ve yerin mülkü kendisinin olan Allah'ın gönderdiği peygamberiyim .."** *(A'raf suresi, ayet 158)*

" Kim İslam'dan başka bir din ararsa, bu kendisinden asla kabul edilmeyecek ve o, ahirette kaybedenlerden olacaktır " . *Âl-i İmran suresi, ayet 85*

Özetlemek gerekirse, dünyanın neresinde ve hangi ırktan olursa olsun, günümüzde ancak **“Eşhedu en lâ ilâhe illallah ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve resûluhu”** (Şehâdet ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur ; yine şehâdet ederim ki Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem O’nun kulu ve Peygamberidir) kelime-i şehâdetini diliyle söyleyip kalbiyle de samimi bir şekilde tasdik eden kimse iman etmiş olur. Çünkü bu mübârek cümlede iman edilmesi zaruri olan şeylerin hepsi dahildir. Kelime-i şehâdet’i kalben tasdik eden bir kişi hem yüce Allah’ı (celle celâluhu), hem de O’nun peygamberi Hz. Muhammed aleyhissalâtu vesselâm’ın Allah Teâlâ tarafından getirip tebliğ etmiş olduğu şeylerin hepsine birden inanmış demektir ki, imanın ilk mertebesi (icmâli iman) ve müslümanlığın temeli bunlardır. Bunun biraz daha ayrıntılı olanı ise, amentü’de belirtilen esaslara : Allah’a , peygamberlerine, kitaplarına, meleklerle, âhirete, kaza ve kadere iman ile **“zarurât-ı dîniyye”** (dinin gerekleri) olarak adlandırılan diğer husus ve hükümlerine inanmaktır.

Durum bu kadar açık ve net iken bazı ilahiyatçıların “yahudi ve hristiyanlar kendi dinlerinde kalsalar olur” demeleri anlaşılacak bir şey değildir ! Üstelik onlar Hz Musa ve Hz İsa’nın (aleyhimüs-selâm) getirdikleri dini bozmuşlardır. Misal : Bugünkü hristiyan itikadının esasını Allah Teâlâ’nın tek olmadığı , (Baba- Oğul-Ruhu’l Kuds) olmak üzere üç’ten oluştuğu , Hz. İsa’nın ise -hâşâ – “ Allah’ın oğlu “ olduğunu söyleyen ve temelleri dördüncü yüzyılda yapılan konsillerde papazlar konulan bâtil safsatolar teşkil etmektedir. Oysa İsa aleyhisselâm hiçbir zaman Allah’ın -hâşâ - üç’ten oluştuğunu, kendisinin de Allah’ın oğlu söylememiştir ! .. Şunu da ilave etmek gerekir ki, hristiyanlık (ve musevilik) bozulmamış olsalardı bile, son gelen peygamberin şeriatı önceki peygamberlerin şeriatlarını hükümsüz kılar. **“ Allah katında (yegane) din İslamdır ”** (*Âl-i İmrân suresi, ayet 19*) âyet-i kerimesi bu hususu teyid eder.

Bu hususta daha ayrıntılı bilgi için Ruhu’l Furkan tefsiri c 16 s.315, c 14 s.489 ve c 14 s.509’a müracaat edilmelidir.

SÂLİH AMEL

Sâlih amel , kelime anlamı itibariyle iyi, güzel, faydalı iş ve davranış demektir. Allah'ın rızâsına, kişinin ve toplumun menfaatine uygun, iyi bir niyet ile yapılan her güzel iş, söz ve davranış sâlih ameldir. Amelin sâlih olmasının en önemli şartı, ihlastır ; yani o işten, o ibadetten, o hayırdan sadece Allah rızâsının beklenmesi, başka bir gaye gözetilmemesidir. Bu bakımdan evliyânın büyüklerinden Cüneyd Bağdadi hz.leri “ Salih amel, yaparken Allah’ın rızâsı kastedilen semereli ve faydalı ameldir, başkası değil “ şeklinde tarif etmiştir. (*Ruhu’l Beyan 9, 474*)

Cennete girebilmenin temel şartları iman ve sâlih ameldir. Bu husus Kur’ân-ı Kerim de birçok yerinde müteaddid olarak beyan buyrulur. Misal :

“ İman edip sâlih amel işleyenlere gelince , Rableri onları rahmetine koyacaktır. İşte fevz-ül mübin (apaçık kurtuluş) budur ” . (*Casiye suresi ayet 30*)

Fevz-ül mübin = apaçık kurtuluş, en büyük mutluluk, en keskin başarı anlamlarına gelmektedir.

Elmalılı Hamdi Yazır ise sâlih ameli “ Allah’ın rızâsına, indirdiği hükümlere uygun, aile, akraba, toplum ve insanlık için olan iyilikler ; sonu hayır ve menfaat olan işler, yasaklanan büyük günah ve çirkinliklerden uzak bir yaşantı ki, bunların esasını Kitap ve Sünnet’de açıklanmıştır “ şeklinde tarif etmektedir (*Tefsir c.9, s. 431*). Kısacası, Allah c.c rızâsına uygun ve ihlasla yapılan her türlü iyi işi sâlih amel kapsamına girmektedir. Hiç şüphesiz ki bunların en başında ise Allah Teâlâ’nın farz kıldığı ibadetler gelmektedir. Bu bakımdan, büyük ulema ve evliyânın reislerinden olan İmam Rabbani hazretleri , Mektubat isimli eserinde sâlih amelin öncelikle İslam’ın beş temel esasını (Namaz, Oruç, zekat , v.b.) ibadetler olduğunu ifade ederek şöyle demektedir :

“ Sâlih amel, İslam’ın beş rüknüdür. İslamın bu beş esasını bir kimse hakkı ile, kusursuz yaparsa Cehennemden kurtulması kuvvetle umulur. Çünkü bunlar aslında sâlih işler olup, insanları günahlardan ve çirkin şeyleri yapmaktan korur. Nitekim Ankebût suresi 45.inci âyetinde : **“Şüph yok ki namaz , çirkin işlerden ve kötülüklerden (insanı) alıkoyar ”** buyurulmuştur “ . (304.üncü Mektûb) .

Bir kişi namaz kıldığı halde kendini çirkin işlerden, günah işlemekten alıkoyamıyorsa, o kişi gerçek anlamda namaz kılmış olur mu ? Bu bakımdan İmam Rabbani hz.leri ve diğer evliyâullah **tezkiye-i nefis** (nefsin temizlenmesi) ve **tasfiye-i kalb** (kalb’in saf hâle getirilmesi) üzerinde çok durmuşlardır . Bu noktadan hareketle bir kısım evliyâullah da sâlih ameli, zâhir (*dış yüzü , görünen*) ve bâtın (*iç yüzü , görünmeyen*) olarak iki kısımda mütalaa etmişlerdir. Zâhir olan kısmı yukarıda bahsedilen namaz , oruç , zekat , hac gibi İslam esaslarıdır. Bâtın kısmı ise tezkiye-i nefis (*nefsin kötü huylardan temizlenmesi*) ve tasfiye-i kalbidir (*kalbin her türlü kötü düşünce ve bozuk inançlardan arındırılıp saf hale getirilmesi*) dir . Ve şöyle demektedirler:

“ Kibar-ı evliyâullah indinde makbul olan sâlih ameller, zâhiri salih ameller olan namaz, oruç, zekat, sadaka ve hac ile , zâhirini (*dışını*) süsledikten sonra , bâtını sâlih ameller olan tezkiye-i nefis ve tasfiye-i kalb ile bâtını (*içini*) tenvir eylemektir (*nurlandırmaktır*).

Zâhiri hükümleri yerine getirdikleri halde, bâtını saadete eremeyenler, yani tezkiye-i nefse ve tasfiye-i kalbe muvaffak olamayanlar, alınlarını secdede çürütseler dahi yarım insan olarak kalırlar. Ancak şunu unutmamak gerekir ki, tezkiye-i nefse ve tasfiye-i kalbe muvaffak olabilmek için de mutlaka zâhiri olan sâlih amellere devam etmek şarttır. Zâhiri olan ve şeriat hükümlerini yerine getirmekten ibaret bulunan sâlih amellerde bulunmaksızın tezkiye-i nefse ve tasfiye-i kalbe mâlik olduklarını iddia edenler , asla şüphe edilmemelidir ki yalancı ve sahtekârdırlar. Tezkiye-i nefse ve tasfiye-i kalbe mâlik olanlar, Allah-u Teâlâ’ya hakkıyla kul ve iki cihâna sultan olurlar :

“ Kim sâlih bir amel işlerse, kendi lehinedir ; kim de kötülük ederse, o taktirde (o da) kendi aleyhinedir. Rabbin , kullarına asla zulmedici değildir ” *Fussilet suresi, ayet 46*

âyet-i celilesiyle Allah-u sübhânehu ve teâlâ , bunu açıkça beyan buyurmaktadır “ (*İrşad, c. 3, s. 640*)

Kibâr-ı evliyâullah’dan Erzurumlu Osman Bedreddin hz.leri de , aynı şekilde bâtın amellerinin önemini vurguladıktan sonra onları şöyle tarif etmektedir : “ İlâhi ahlâk ile ahlâklanmak , ilâhi sıfatlar ile muttasıf olmak (*vasıflanmak*) , zikir, fikir, mücâhede (*nefs ile mücâhede*) , tahliye-i kalb (*kalbi lüzumsuz havâtırdan boşaltmak*) , tecliyeye-i ruh, üns ve huzûr-u Mevlâ, aşk, şevk, muhabbet-i ilâhiye, mâsivâdan inkitâ (*Allah’dan gayrı şeylerden kesiilmek*) gibi şeylerdir “ . (*tecliyeye: (cilâ’dan): parlatma ; üns : Allah teâlâ ile birlikte olmak .*)

Dikkat çekilen bir diğer önemli husus ise , iman ve sâlih amel’in birçok ayette birlikte zikredilmesidir . İmam Gazali hz.leri imanı olup da ameli bulunmayan (yani ibadetlerini yapmayan) kimseleri bütün âzalarını kaybetmiş, sadece nefes alıp veren felçli bir kimseye benzetmekte ve bu kişinin ölürken âhirete imansız gitme tehlikesi olduğunu söylemektedir (*İhya, c 4, s. 17*). Çünkü ibadetler iman’ı kavi (*güçlü , sağlam*) ve sâbit kılar, meleke haline getirir. İman, ibadetlerle takviye edilmezse, eserleri ve tesirleri zayıf kalır. Zayıflaya zayıflaya en sonunda da tamamen sıfırlanma noktasına kadar gelebilir. Bu bakımdan Efendimiz aleyhisselâm bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır :

“ İman ve amel iki arkadaştır. Her biri ancak diğeriyle ayakta durur “ (*CâmiüsSağır, 3105*)

TAVSİYE HAKKINDA

Sure-i şerifte, müminlerin birbirlerine hakkı tavsiye ettiklerinden bahsediliyor. Hak, bâtılın mukabilidir. İnsanlara hakkı, hakikatı, iyilikleri tavsiye edip onları bâtıldan, yanlış ve kötülüklerden sakındırmak dinimizin emridir ki, dînî istilâhda (*terminolojide*) buna **“ Emr-i bi’l**

maruf, nehy-i ani'l münker” denilir. İmam Gazali hz.leri , İhyâ isimli meşhur eserinde emr-i maruf ve nehy-i münker bâbında şöyle demektedir :

“ İyiliği emredip kötülükten sakındırmak , dinde zirve noktasını teşkil eder. Allah Teâlâ'nın peygamberler göndermesinin en önemli sebebi de budur. Şayet iyiliği emredip kötülükten sakındırma işi ortadan kaldırılıp ilim ve amel ihmal edilseydi, peygamberlik kurumu işlevsiz kalır , din işleri çöküntüye uğrar, ihtilaf çoğalır, sapıklık yayılır, cehâlet ortalığı kaplar ve fesat her tarafa yayılırdı ...Türlü türlü belâlar ortaya çıkar ve memleketler harap ve insanlar helâk olurdu. Ne bu âlemde nizam ve intizam, ne de âhirette huzur ve saadete erişme mümkün olurdu ..”

İyilikleri emredip kötülüklerden sakındırmak , yerine getirilmesi çok gerekli, faziletleri sayısız, ihmali ve terkedilmesi de kabul edilemeyecek olan bir farzdır. Bu hususla ilgili çok sayıda ayet-i kerime ve hadis-i şerif vardır. Misal , Âl-i İmrân suresinin 104.üncü ayette meâlen şöyle buyurulmaktadır :

“Sizin içinizden , halka her hususta öğüt verecek, onlara hayırlı olanı ve olmayanı bildirecek, iyiliği emredip kötülükten sakındıracak bir cemaat bulunsun. İşte bu öğüt verenler ve onların öğütlerini dinleyenler var ya, dünyada ve ahirette felah bulanlar ancak onlardır ”

Bu âyet-i kerimede emr-i maruf ve nehy-i münkerin farz-ı kifâye olduğuna ve kurtuluşun da bu vazifeyi yerine getirmeye bağlı olduğuna delâlet ettiği bildirilmektedir.

Farz-ı kifâye , bir işi ehliinden veya ilgililerinden biri yapınca geriye kalan müslümanların üzerinden sorumluluğun kalktığı farzdır. Bu çok önemli farz'ı -din âlimleri başta olmak üzere - kimse yapmazsa o toplumdaki bütün müslümanlara günah yazılır ve Mâide suresi 78-80 ayetlerinde beyan buyurulduğu üzere de İlâhi cezalar gelmeye başlar.

Müminlerin annelerinden Hz. Âişe'den (radıyallahu anha) rivayet olduğuna göre Hz Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

“ İçlerinde peygamberlerin amelleri derecesinde amelleri olan onsekiz bin kişilik bir belde halkı azaba uğradı “. Sahâbe-i kiram bunun üzerine (hayret ederek),

--Yâ Resûlallah, bu nasıl iştir ?, dediler . Efendimiz aleyhisselâm buyurdu ki:

--Ne Allah için buğzeder ne de emr-i maruf ve nehy-i münkeri yerine getirirlerdi. Bundan dolayı helak oldular “ (İhyâ)

Abdullah ibni Ömer'den (r.anh) rivayet edilen başka bir hadis-i şerifte ise şöyle buyurulmuştur :

“Ey insanlar ! İyiliği emredip kötülükten sakındırın ! (Şayet yapmazsanız) sonra Allah'a duâ edersiniz de O sizin duânızı kabul etmez. O'ndan mağfiret dilersiniz de O sizi bağışlamaz .. “ (Ruhul' Furkan 15/ 586 ; Tergib ve Terhib)

İşte, müminlerin birbirlerine hakkı - hakikatı , iyilikleri tavsiye edip, bâtıldan ve kötülüklerden sakındırması bu derece önemlidir . Bu sure-i şerifte de birbirlerine özellikle hakkı ve sabrı tavsiye etmeleri beyan buyurulmaktadır.

“ HAK “ NEDİR ?

Hak kelimesi sözlükte “ gerçek, hakikat, doğru , varlığı kesin ve gerçek olan “ anlamlarına gelmektedir . Zıddı ise **bâtıl** dır ki, “ boş, çürük, doğru ve gerçek olmayan şey “ anlamlarına gelmektedir. Neler haktır, neler bâtıldır ? Şayet bu sorunun cevabı insanlara kalsaydı herkes kendine göre bir hak ve bâtil tanımını yapmaya kalkışır, kaos çıkar ve bir neticeye varılamazdı. Onun için nelerin hak , nelerin ise bâtil olduğunu -aşağıda açıklanacağı üzere -Allah Teâlâ hazretleri belirlemiştir. O'nun tanımını kabul etmeyenler ise hiç şüphesiz ki bâtil tarafındadır.

Hak- bâtil mücadelesi ilk insan ve ilk peygamber olan Hazret-i Âdem aleyhisselam devrinden itibaren başlamıştır, Kıyâmet kopana kadar da devam edecektir. Bir mümin her zaman hak tarafında olmalı, insanları hakka çağırmalı, hiçbir zaman bâtil tarafını tutmamalıdır. Zira insanları hakka, hakikate, imana, hayra, salih amellere ve bunların neticesinde ebedi saadete davet etmek; onların bâtil şeylere tâbi olmamaları, küfür karanlıklarına ve kötülöklere düşmemeleri için gayret göstermek dünya ve ahirette en hayırlı ve ecri büyük vazifelerdendir.

Hak, aynı zamanda Allah-u Teâlâ'nın isimlerinden (Esmâ-ül hüсна) biridir. El Hak ism-i şerifine; “ **Bizzat ve sürekli olarak var olan, varlığı kati ve kuşkuyla yer bırakmayacak kesinlikte gerçek ve sâbit olan** “ şeklinde mâna verilmektedir. Bu noktadan bakılınca, Allah-u Teâlâ'nın zâtı hak olduğu gibi O'ndan gelen herşey de haktır. Bu anlamda O'nun sözü ve vaadi hak, peygamberler ve kitaplar hak, Resûlullah s.av hak, Kur'an hak, Kur'an'daki her bilgi ve hüküm haktır. Bunlara aykırı düşen herşey ise – hak'kın zıddı olan- **bâtıldır**.

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz hazretleri gece kıldığı teheccüd namazlarında şu duayı yapardı :

“ Allah'im! (Her) Hamd Sanadır. Sen göklerin, yerin ve bunlardaki herşeyin Kayyumusun (*bunları varlıkta tutansın*). (Yine her) Hamd Sanadır. Sen göklerin, yerin ve bunlardaki herşeyin Nûrusun. (Yine her) Hamd Sanadır. Sen göklerin, yerin ve bunlarda bulunan herşeyin Mâlikisin. (Yine her) **Hamd Sanadır. Sen Haksın, vadin de haktır, (âhirette) Seninle buluşmak da haktır, sözün de haktır, cennet de haktır, cehennem de haktır, peygamberlerin de haktır, Muhammed (sav) de haktır, kıyamet günü de haktır.** Allah'im! Ancak Sana itaat ettim, Sana inandım, Sana güvendim, Sana yöneldim, (*inanmayanlara karşı*) Sana dayanarak mücadele ettim. Aramızda yalnız seni hakem kabul ettim. (Yâ Rab) evvelki yaptıklarımı da, sonradan yapacaklarımı da; gizli yaptıklarımı da, açık yaptıklarımı da mağfiret et. (*Âhirette beni*) öne alan, (*Dünyada nübüvvetimi*) arkaya bırakan Sensin. Senden başka ilah yoktur. Allah'dan başka güç ve kuvvet sahibi yoktur! “ (*Buhari, Teheccüd*)

Bu hususları biraz daha ayrıntılı açıklamak gerekirse :

1. Allah-u Teâlâ Hak'tır :

“ **İşte böyle. Çünkü Allah, Hak'tır. Ondan başka yalvardıkları ise bâtildir; hiç şüphesiz Aliyy (pek yüce olan) , Kebîr (pek büyük olan) ancak Allah'dır .”** (*Hac suresi, ayet 62*)

Yüce Allah c.c. Hak'tır . “ Yani Allah-u Teâlâ'nın zâtı hak, mevcudiyeti hak, vahdaniyeti (*tek oluşu*) hak, isimleri ve sıfatları hak; vahyi, kelâmı ve emri hepsi hak ve hakikatdır. Cenab-ı Hak'kın ulûhiyeti (*ilahlığı*) haktır ve gerçektir. Varlığı kendinden ve zorunludur. Zâtı hakiki mevcuttur. Allah-u Teâlâ Hz.leri hakkı emreder, hakkı ister, haktan razı olur, haksızlığı yasaklar. Hakkı inkâr etmek küfrândır, bâtildir, dalalettir, zulmettir, hasarettir “ .

Yüce Allah Hak olduğu için, O'ndan zuhur eden herşey de ancak haktır. O'nun her sözü, her fiili Hak'tır : “ **Sözü haktır ..”** (*En'am suresi, ayet 73*)

İndirdiklerinin tümü (kitapları, elçileri, emir ve yasakları) Hak'tır :

“ **Allah, kitabı ve mîzânı hak ile indirendir..”** (*Şura suresi, ayet 17*)

Gönderdiği din Hak'tır. Kıyamet, mahşer, mîzân, cennet, cehennem ve nihayetinde O'nunla buluşmak Hak'tır. Kullarına verdiği bütün vadler Hak'tır. O, vadeden asla dönmez ve kulları hakkındaki hükmü adaletin ta kendisidir. Hiçbir hükmünde haksızlık yoktur. Bütün bu gerçekler Kur'an-ı Kerim'de apaçık bir şekilde belirtilmiştir.

2. Hak, Allah-u Teâlâ katındandır, O'ndan gelir ; Hak'ka ancak O hidayet edebilir

Ne kadar akıllı ve bilge olursa olsun, hiçbir insan hakkı, hakikatı, mutlak gerçekleri kendi aklıyla bulamaz. Bazı doğruları kendi aklıyla bulsa bile, mutlaka yanlış da yapar. Mesela, Sokrates, Platon, İbn-i Sina, Konfüçyüs v.b. ünlü filozofların söyledikleri birçok şey doğrudur, ancak yanlışları da vardır. Çünkü insan aklı sınırlıdır, her şeyi bilmesi mümkün değildir.

Oysa, Allah-u Teâlâ'nın sıfatları sınırsızdır, hiçbir kayda tâbi değildir. Örneğin **“ O her şeyi bilir”** (Ayet), bilmediği hiçbir şey yoktur . O halde hakkı, hakikati, kesin doğruları, mutlak gerçekleri ancak Allah-u Teâlâ bilir ; kullarına da O bildirir. Doğruları bulmak, böylece hidayete ulaşmak isteyen ancak Allah Teâlâ'nın gösterdiği yola uymak suretiyle buna vasil olabilir :

“ Allah hakkı söyler ve doğru yola O hidâyet eder..” *Ahzab suresi, ayet 4*

“ De ki : Hak, Rabbinizdendir . Artık dileyen iman etsin, dileyen inkar etsin ! ” *Keâf, 29*

“ Hak, Rabbinden (gelen) dir ; o halde şüphe edenlerden olma ! ” *Bakara 147, Âl-i İmran 60*

Rabbimizin bize bildirdiği şeylerde asla eksik, yanlış, bâtil bir şey yoktur ve olamaz ! O'ndan gelenden şüphe edilmez; onlar kesinkes doğrudur, gerçeğin ta kendisidir .. Bu bakımdan da uyulmaya, izlenmeye layık olan ancak O'nun gösterdikleridir.

Allah-u Teâlâ'nın gösterdiği yola, hidayetine uymadıktan sonra hiç kimsenin kendi aklıyla veya felsefe, bilim v.b yöntemlerle hakkı, hakikati, mutlak doğruları bulması mümkün değildir.

3. Kur'an Hak'tır

Yüce Allah celle celâluhu katından gönderilmiş son Kitap olan Kur'an-ı Kerim hiç şüphesiz ki O'nun sözüdür, hak Kitaptır, kelâmullahdır . Allah-u Teâlâ katından hak ile inmiştir :

“ Biz onu (Kur'an ı) hak olarak indirdik ve o, hak ile inmiştir..” *İsrâ ,105*

Kur'an-ı Kerim Efendimiz aleyhisselam'a nasıl inmişse , bir harfı bile değişmeden günümüze kadar da öylece gelmiştir. Bu da bir Kur'an mucizesidir, çünkü o Allah'u zül celal hazretlerinin koruması altındadır. Kıyâmete kadar da tek harfı bile değiştirilemeyecektir :

“ Kur'an ı biz indirdik , elbette onu yine biz koruyacağız ” *Hicr suresi, ayet 9*

Dolayısıyla hak, hakikat, hikmet ve hidayet - başka yerde değil - ancak Kur'an'dadır . Bu bakımdan ,doğruyu ve hakkı bulmak isteyen günümüz insanların girmeleri gereken yol bellidir : Allah -u Teâlâ ve Tekaddes hazretlerinin gönderdiği son Kitap olan Kur'an-ı Kerim'e ve son peygamberi olan Hazret-i Muhammed Mustafa sallallahu aleyhi ve selem'e tâbi olmaktır :

“ (Ey Resûlüm !) De ki : “ Ey insanlar ! İşte size Rabbinizden hak (Kur'an) geldi. Artık kim hidayete ererse, ancak kendisi için hidayete ermiş olur. Kim de dalâlete düşerse, ancak kendi aleyhine dalâlete düşmüş olur. Ben sizin üzerinize vekil değilim ! ” *Yûnus 108*

4. Peygamberlerin hepsi Haktır, Hak'kı getirmişlerdir :

Allah-u Teâlâ insanları hiçbir zaman başıboş bırakmamış, gönderdiği peygamberler ile onlara daima hakkı ve hakikati bildirmiştir. İlk insan olan Hazret-i Âdem, aynı zamanda ilk peygamberdir. Her devirde kurtuluş ancak o devrin peygamberini kabul etmek ve ona uymakla mümkündür . Misal : Nuh aleyhisselam devrinde yaşayıp da onun peygamberliğini kabul edip ona tâbi olanlar, o devrin müminidirler , öldükleri zaman cennete giderler. Aynı durum, Hz. Musa, Hz İbrahim (aleyhimüselam) ve diğer tüm peygamberler hazerâtı için de geçerlidir. Tüm peygamberlerin getirdikleri din özü itibariyle aynıdır, o da tek Allah'a inanç olan tevhid dinidir . Şeriatlar arasındaki farklılık ise zaman ve coğrafyadan kaynaklanan ve dinin özünü bozmayan cüz'i farklılıklardır.

Ancak, zaman içinde insanlar (hak) peygamberlerin getirdikleri dinleri tahrif etmişler, hak dini bâtil hâle getirmişlerdir. Bunun son örneği Hristiyanlıktır. İsa aleyhisselam hiçbir zaman “ Ben Allah'ın oğluyum “ dememiştir. İsa aleyhisselam'ın (hâşa) Allah'ın oğlu olduğu, Allah'ın ona hulül ettiği v.b gibi bâtil ve küfri fikirler, İsa aleyhisselam'dan sonra, miladi 4. yüzyılda yapılan konsillerde papazlar tarafından uydurulmuştur ve bu fikirleri kabul etmeyen diğer din adamları da aforoz edilmiştir. Bu şekilde, Allah'ın (hâşâ) üç'ten oluştuğu (Baba- Oğul -Ruhu'l Kuds) küfri inancı papazlar tarafından hristiyan halka empoze edilmiş olup, o devirden günümüze kadar da aynen devam ettirilmiştir. Kısacası, peygamberlerin hepsi hak'tır ve hak din (olan İslam) ı getirmişlerdir. Ancak onların getirdikleri daha sonra insanlar tarafından bozulmuştur.

Günümüzde bozulmamış sadece tek din vardır, o da İslam dinidir. Onun için :

"Allah katında (geçerli) din islamdır " *Âl-i İmran suresi, ayet 19*

5. Hz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem Hak'tır

Yüce Allah *celle celâluhu*, eski peygamberlerin şeriatları tamamen kaybolduğu; daha sonra gönderilen Tevrat ve İncil ise (*batı'nın kendi kaynaklarında da belirtildiği üzere*) haham ve papazlar tarafından tahrif edildiği için, son peygamberini yani, **Resûlullah sallallâhu aleyhi ve sellem Efendimiz'i hak olarak, hak din ile göndermiştir :**

" .. Resûlünü hidayet ve hak din ile, onu (İslam'ı) dinlerin hepsine üstün kılsın diye gönderen O'dur .."

Saff suresi, ayet 9

Artık âhir zamandayız. Allah-u Teâlâ , son Kitap olan Kur'ân-ı Kerim'i ve son peygamber olan Hazret-i Muhammed aleyhissalâtu vesselam'ı belli bir kavme değil, tüm insanlığa göndermiş ve onlar vasıtasıyla insanları hakka ve hakikate davet etmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere, her devirde yaşayan insanların kurtuluşu, o devir için gönderilmiş olan hak peygambere uymaları ile mümkün olmuştur. Âhir zamanda (günümüzde) yaşayan insanların kurtuluşu da , ancak âhir zaman nebîsi olan Resûlullah s.a.v Efendimize uymaları ile mümkündür. Bu husus Kur'ân da birçok yerde beyan buyrulur :

" Ona iman eden, ona hürmet eden , ona yardım eden ve onunla beraber indirilen nûr'a (Kur'ân'a) uyanlar var ya, işte kurtuluşa erenler (ancak) onlardır " *A'raf suresi, ayet 157*

Ancak tarihin birçok devrinde görüldüğü gibi, insanların çoğu hak'tan (hakikatdan, doğrulardan, gerçeklerden) hoşlanmamaktadırlar , onun için de insanların büyük çoğunluğu dinsizliklerinde veya (Hristiyanlık, Budizm, Hindu , v.b gibi) bâtıl dinlerinde ısrar etmektedirler . Bu husus , bir Kur'ân mucizesi olarak haber verilmektedir :

" Hayır ! (Resûlullâh) onlara hakkı getirmiştir; fakat onların çoğu haktan hoşlanmazlar " *Müminun suresi, ayet 70*

6. Allah'ın vaadi : Kıyâmetin kopması, insanların diriltiip hesaba çekilmesi, Cennet ve Cehennem haktır

" Muhakkak ki Allah'ın vaadi haktır .."

Bu ayet-i kerîme Kur'an da birçok yerde (*Ör. Mümin suresi 55 ve 77 ayetleri*) geçmektedir. Allah-u Teâlâ nın vaad ettiği şeylerin en başında ise âhiret hayatı, yani insanların diriltiip hesaba çekilmesi; sonra dünyadaki iman ve amellerine göre ceza ve mükafat görerek cennet veya cehennem'e sevkedilmeleri ve oradaki ebedi hayat gelmektedir. Sonsuz güç ve kudret sahibi olan Allah-u Teâlâ'nın bunları yapamayacağını veya vaadinden döneceğini zannetmek büyük bir gaflettir. O'nun kudreti sonsuzdur; O'nun için acz söz konusu değildir. Gücü herşeye yeter, vaad ettiği herşeyi yapar :

" Ne vaad olunuyorsanız, mutlaka gelecektir.."

Enam 134

Evet, âhiret hak'tır, gerçektir, hakikatdır ; mutlaka gelecektir :

" Rablerinin huzurunda durduruldukları zaman onları bir görsen! (Allah) " Bu (yeniden dirilmeniz) hak değilmiymiş ? diyecek. Onlar da " Rabbimize andolsun ki evet !" diyecekler. (Allah da) " Öyle ise, inkâr ettiğinizden dolayı azabı tadın !" diyecek. " *En'am , 30*

Bütün bu açıklamalardan görüleceği üzere hak ve hakikat Allah Teâlâ katındandır ve O'ndan gelir. O'nun kitâbında beyan ettiği ve O'nun aziz Resûlü'nun buyurduğu herşey hakkın ve hakikatin ta kendisidir. Hakka ve hakikate tâbi olan bir insan hiçbir zaman şaşmaz, şaşırmaz. Bu bakımdan, bir müminin ölçüsü Kur'ân ve Sünnet olmalıdır. Bir mümin yapacağı işleri tasarlayıp Kur'ân ve Sünnete arzeder ; şayet onlara uygunsu ifa eder, nefse ait ise onu terkeder. Yemek , içmek, uyumak, giyinmek gibi basit işlerden tutun da anne- babası, eşi ve çocuklarından başlamak üzere insanlarla olan ilişkileri, toplumsal ilişkileri; ticaret erbabı ise ticari ilişkileri , v.b, kısacası her türlü işinin , söylediği sözün hakka ve hakikate uygun olmasına , yani Kur'ân ve

Sünnet hudutları dahilinde kalmasına dikkat eder. En basitinden bir misal vermek gerekirse, yemek yemenin bile bazı sınırları vardır. Ölmeyecek kadar yemek farzdır ama tokluk sınırından öte tıkabasa yemek ise -bunun zıddı olan haramdır (Bkz. *Ruhul Furkan c. 10. S. 320*).

Hasan Basri (k.s) hazretleri : ” Allah o kula rahmet eylesin ki, kasd ettiği işde evvela güzelce düşünür, eğer onda Hak’ın rızâsı varsa yapar, yoksa bırakır ” demiştir. Böyle davranan bir mümin de hem dünyada hem de ahirette sıkıntıya düşmez; rahat, huzurlu, mutlu ve bahtiyar olur.

Hak – Bâtl

Bâtl , hak’kın zıddı olup kökeni Cehennemde olan şeydir . Hadis-i şerifte :

“ Hak’kın aslı (kökeni) Cennette, bâtlın aslı ise Cehennemdedir “ *CamiüsSağır, 2011*
buyurulmuştur. Hak’ka, hakikate uymayan , boş; doğru ve gerçek olmayan herşey bâtıldır.

Allah Teâlâ Ra’d suresi 16.ıncı âyetinde inananları gören kimseye, hakkı aydınlığa ; inanmayanları ise kör kimseye, bâtlı da karanlıklara teşbih (benzetme) yapmıştır. Dolayısıyla, iman, İslâm ve hidayet hak’tır ; şirk, küfür ve dalâlet bâtıldır. 17.inci ayette ise Hak ve hak ehli gökten inen ve çeşitli faydaları olan yağmura veya insanların çeşitli şeyler yapmak için ateşte erittikleri madenlere; bâtlı ise selin veya ateşte eritilen madenlerin üzerinde oluşan köpüğe teşbih etmiştir. Köpük faydasızdır, atılıp gider . Oysa su (yağmur) veya madenler ise insanlara çeşitli faydalar sağlar. İşte bâtl da köpük gibi geçici, kıymetsiz ve faydasızdır.

Hak’kı -hakikati bilmeyenlerin yolunda gitmemek Kur’ân emridir (*Yunus 89*). Keza, hak’kı kabul etmeyip, bâtl’a uymak Ankebut suresi 68.inci ayeti ile “zulüm” (yani küfür) olarak nitelendirilmiş olup , bu ancak kâfirlerin vasfıdır :

“ Kâfirler bâtıla, iman edenler ise Rablerinden gelen hakka tâbi olurlar “ *Muhammed sav suresi, ayet 3*

Bu bakımdan, bir müslüman’ın hak’kı ve bâtlı çok iyi bilmesi gerekir. Çünkü bâtıla uyanlar değerli ömürlerini boş ve faydasız işlerle geçirip hebâ ederler . Dünyada mutsuz ve huzursuz olup ahirette de cehenneme düşerler.

Günümüzde ise hak’la bâtl birbirine iyice karıştırılmış, insanların zihinleri bulandırılmıştır. Kökü dışarıda olan birtakım şer odakları tarafından televizyonlardan ve internetten sürekli olarak bâtl pompalanmakta, yanlışlar doğru, doğrular ise yanlış olarak takdim edilmektedir. Bu bakımdan, özellikle çocuklarımız ve gençlerimiz büyük tehlike altındadırlar. Çünkü körpe zihinlerine hak görüntüsü altında bâtl enjekte edilmektedir. Bu durumda, anne babalar başta olmak üzere ailelere büyük görev düşmektedir, çünkü çocuğu bir mektebe vermekle sorumlulukları bitmemektedir. En az mektep kadar önemli bir husus da, onların bâtl şeyler ile mânen zehirlenmelerini engellemek olmalıdır.

Bu ortamda, Hz. Peygamber s.av Efendimiz’in bizlere öğrettiği :

“ Allahım, bizi Hak’kı hak olarak bilip ona uyan ; bâtlı bâtl olarak bilip ondan sakınan kullarından eyle ..”

duasını sıkça yapmamız herhalde çok yararlı olacaktır

SABIR HAKKINDA

Sabırlı olmak peygamberlerin vasfıdır. Kur’ân-ı Kerîm’de yetmişden fazla ayette sabırdan bahsedilmiş ve sabredenler övülmüştür . Sabrı ile meşhur Eyyub aleyhisselâm’dan Sad suresinde **"ni'mel abd "** (iyi, güzel kul) (*Sa’d, 44*) olarak bahsedilmektedir . Sabrın çok kıymetli ve şerefli bir meziyet ve bu nedenle herkesin kasd ve temenni etmesi gereken **“ azmolunacak işlerden”** olduğu Kur’anda birçok yerde beyan buyurulmuştur :

" Eğer sabrederseniz ve (Allah Teâlâ'nın emrine karşı gelmekten) sakınırsanız , muhakkak ki bu (sabr ve takva üzere hareket etmeniz) azmolunacak işlerdendir " . (*Âl-i İmrân* , 186)

Yine, Allah-u Teâlâ ve Tekaddes hazretleri :

" Allah sabredenleri sever " (*Âl-i İmrân suresi, ayet 146*)

âyet-i kerîmesi ile sabredenleri sevdiğini ve

" .. sabredenele mükâfatları hesapsız olarak verilecektir .. " (*Zümer, 10*)

âyeti ile de sabredenele hesapsız mükâfat vereceğini beyan buyurmaktadır . Dünya hayatında karşılaştıkları çeşitli musibet , meşakkat ve sıkıntıları şikayette bulunmadan güzel bir sabır (sabr-ı cemil) ile karşılayabilenler, yarın âhirette Cenab-ı Hakk'ın fazl ve keremi icabı hesapsız, ölçülmesi mümkün olmayan nimetler içinde bulunacaklar, cemâl-i İlâhiyi müşahade edip Allah-u Teâlâ'nın rızâsına ereceklerdir. Allah-u Teâlâ'nın sevdiği ve râzı olduğu kulları zümresine dahil olmak ise en büyük saadet ve devlettir. Bundan dolayı Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem : **" Sabır, Cennet hazinelerinden bir hazinedir "** (*500 Hadis, Ö Nasuhî Bilmen*) buyurmuşlardır.

Yine başka bir hadis-i şeriflerinde ise :

" .. Kim sabretmek isterse Allah ona sabır verir. Sabırdan daha hayırlı, daha vâsi (bol, engin) atâ (ihsan, bağış) kimseye verilmemiştir " (*Buhari, Tecrid-i Sarîh , No 730*)

buyurmuşlardır . Bu hadis-i şerifte de sabır , "Bol ve engin bir ihсан" olarak, yani bir büyük nimet olarak belirtilmiştir. Demek ki gerçek nimet, gerçek ihsan - aklımıza hemen gelen evler, arabalar, altınlar veya benzeri maddiyat değil ; meşakkatlere, zorluklara tahammül edip sabır yeteneği kazanmamız; sabırlı, metânetli, olgun bir kul haline gelebilmemiz imiş ...

Peygamber Efendimiz, musibete verilen sevâbın musibetten büyük olduğunu bildirerek müminleri sabra teşvik etmiştir. Âyet-i kerimede ise şöyle buyurulmaktadır :

" Sizin yanınızdaki tükenir , Allah katında olan ise kalıcıdır. Elbette sabredenele, yapmakta olduklarının en güzeliyle mükâfatlarını vereceğiz " (*Nahl suresi, ayet 96*)

SABIR NEDİR , NELERE SABREDİLİR ?

Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem Efendimiz üç çeşit sabır olduğunu söylemiştir. Hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur :

" Sabır üçtür : Taatte (ibadette) sabır , musibete sabır ve masiyetten (günah işlemek için) sabırdır. Her kim musibete, onun sevabını düşünerek güzel bir tahammülle karşılık verinceye kadar sabrederse Allah o kimse için cennette üçyüz derece yazar. Her kim taate (ibadetlerin meşakkatlerine) tahammül ederek sabrederse, Allah o kimse için cennette altıyüz derece yazar. Ve her kim masiyeti (günahları) terkederek sabrederse, Allah o kimse için cennette dokuzyüz derece yazar " . (*Deylemi, Firdevsü'l Ahbar*)

Açıklama :

1. Masiyetlere sabır : Yani, günahlara dalmamak, kötülükleri işlemek için nefesine hakim olmak suretiyle gösterilen sabırdır. İslam âlimleri , yukarıdaki hadis-i şerifte de belirtildiği üzere en faziletli sabrın masiyetlere sabır olduğunu ifade etmişlerdir . Zira, insanın arzularına, nefesine hâkim olması çok zordur ; nefis hevâ ve heveslerine dizgin vurulmadan dilediği gibi yaşamak ister . Ancak, nefse hâkim olmadan, onun bizi yanlış yollara sürüklemesine engel olmadan doğru yola yönelmek de mümkün değildir. Dolayısıyla nefse hâkim olmaya çalışmak, günah ve kötülüklerden uzak durmak bir mümin için en öncelikli husustur. Yusuf suresinde :

" Nefs, gerçekten kötülüğü şiddetle emreder. " (*Yusuf suresi, ayet 53*)

Hadis-i şerifte ise :

" Senin en şiddetli düşmanın , iki tarafın arasında bulunan nefsendir "

buyurulmuştur. Böylece, Allah (c.c) ve Resûlü (s.av) nefsin şiddetli düşmanlığı hakkında bizleri uyarılmışlardır. Nasıl ki, zâlim ve gaddar bir düşmana teslim olanı kötü bir âkıbet bekliyorsa, nefsin bitmez tükenmez hevâ ve heveslerine teslim olanı da öylece kötü bir âkıbet (Cehennem) beklemektedir. Birçok âyet ve hadis bu gerçeği beyan buyurur. Misal :

“ Kendi hevesine uyma ki, nefsin seni Allah yolundan saptırmasın. Allah’ın yolundan sapanlar için ise, hesap gününü unutmaları yüzünden, şiddetli bir azap vardır ” . (Sâd, 26)

Günah işlemek için sabır gösteren kişi çift yönlü kazançlıdır : Hem sabrettiği için sevap kazanmıştır, hem de harama düşmediği onun cezasından kurtulmuştur. Buna mukabil masiyete sabretmeyip de günahı işleyen ise, çift yönlü zarardadır : Hem sabır sevabını kaçırmıştır, hem de işlediği o günahın cezasını çekecektir :

“ Kim Allah’ın sınırlarını aşarsa işte onlar zâlimlerdir ” (Bakara suresi, ayet 229)

Günümüz dünyasında evlilik dışı ilişkiler, yani zinâ, faiz, içki, .. v.b. birçok günah alenen işlenmekte, bunları yapmayanlar ise toplumun bir kesimi tarafından “ Bu devirde de hâla böyle eski kafalılık olur mu ! ” denilerek kınanmaktadır. İşte bu kişiler çift yönlü zararda olanlardır. Resûlullah s.a.v Efendimiz böyle günlerin geleceğini haber vermiştir. Âhir zamanda ortalık bozulacak, ahlaksızlık ve fitneler yayılacak, insanlar hakkı değiştirecek, bâtil hakkı galebe çalacak, müslümanlar yahudi ve hristiyanları taklid edip onların yaptıklarını yapacaklardır. İşte bu zamanda istikametini bozmadan Kur’ân ve Sünnet ahkâmı üzerinde yaşayanlara büyük ecir vardır. Peygamber Efendimiz s.av bir gün ashâbına şöyle buyurmuştur :

“ Şüphesiz önünüzde öyle günler vardır ki, o zamanda sabır (İslâmı yaşayıp nefsin hilâfına işler yapmak) ateş parçasını avuçta tutmak gibidir (yani, o derece zor ve meşakkatlidir). O günlerde amel işleyene, sizin gibi amel eden elli kişinin ecri vardır “ (R. Furkan, 8 s. 174)

Mükâfatın büyüklüğü, musibetin şiddetine ve ona karşı gösterilen sabrın derecesine göredir. Âhir zamanda, günahlara dalmayıp İslâmı yaşamanın zorluklarına sabredenlere de bundan dolayı sahâbe-i kirâm’ın ecri misilli büyük mükâfat verilecektir. Bunun zıddı, günahları işlemekte bir sakınca görmeyenler ise yarın âhirette çok büyük pişmanlık duyacaklardır. Efendimiz aleyhisselâm başka bir hadis-i şeriflerinde ise : ” **Taatta ölmek , masiyette yaşamaktan daha hayırlıdır** “ diyerek, Allah’ın emirlerine karşı gelip günah içinde yaşamaktansa, gerekirse ölümü bile göze alıp O’na itaat içinde yaşamanın daha hayırlı olduğunu beyan buyurmuşlardır (Ruhul Furkan, 7/406) .

Masiyetten (günah işlemekten) kendini çekip sabretmek takvâdir. Kişiyi **“ Allah takvâ sahipleri ile beraberdir ”** (Tevbe suresi, ayet 123) sırrına mazhar eder . Kudsi hadislerde Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur :

“ Siz benim katımdaki nimet ve müjdelere, ancak hoşunuza gitmeyen şeylere benim rızâm için sabrederek ulaşabilirsiniz ..

Günah işlemek için göstereceğin sabır, senin için, Cehennem azabının çoğuna sabretmenden daha kolaydır . Çünkü “ Onun azabı devamlı olup geçici değildir” (Furkan suresi, ayet 65) . Azıcık taat için sabretmen , sana içinde daimi nimetler barındıran uzun bir rahatlık kazandırır “ (İmam Gazali, Kırk Kudsi Hadis)

2. Musibetlere sabır : Allah Teâlâ , başlarına gelen musibetlere sevap ümidiyle sabredenlere büyük mükâfat ve sevap vaad etmiştir. Bu hususla ilgili bazı âyet-i kerimeler şöyledir :

“Andolsun ki sizi biraz korku ve açlık; mallardan , canlardan ve ürünlerden biraz azalma (geçim sıkıntısı, fakirlik) ile deneriz. (Ey Peygamber !) Sabredenleri müjdele !” (Bakara suresi, ayet 155)

“Onlar ,başlarına bir musibet gelince , “ Biz şüphesiz (her şeyimizle) Allah’a aitiz ve şüphesiz O’na döneceğiz ” derler. İşte Rab’leri katından rahmet ve merhamet onlarıdır. Doğru yola ulaştırılmış olanlar da işte bunlardır” (Bakara , 156-157)

Musibetlere sabır , tevekkül ve teslimdir. Kişiyi **“Allah tevekkül edenleri sever “** (*Âl-i İmrân suresi, ayet 159*) , ve **“Allah sabredenleri sever “** (*Âl-i İmrân suresi, ayet 146*) şerefine mazhar eder. Sabırsızlık ise bir anlamda Allah Teâlâ’dan şikayet etmeyi içerir . Buna, Cenâb-ı Hak’ın fiillerini tenkit ve rahmetini kınama ve hikmetini beğenmemek anlamları da katılabilir.

“Evet, musibetin darbesine karşı şekvâ (*şikâyet, sızlanma*) suretiyle elbette âciz ve zayıf insan ağlar. Fakat şekvâ Cenâb-ı Hak’ka olmalı, O’ndan olmamalı. Hazret-i Yâkub aleyhisselam’ın **“ Ben gam ve kederimi sadece Allah’a arz ediyorum”** (*Yusuf suresi, ayet 86*) demesi gibi olmalı, Yâni, musibeti Allah’a şekvâ etmeli ; yoksa Allah’ı insanlara şekvâ eder gibi “ Eyvah ! Of !” deyip , “Ben ne ettim ki, bu başıma geldi ? ” diyerek, âciz insanların rikkatini (*acımasını*) tahrik etmek zarardır, mânâsızdır “(*S. Nursi, Mektûbat, 23. Mektub*) . Çünkü insanın başına gelen bir musibeti yine ancak Cenâbı Hak kaldırabilir :

“Eğer Allah sana bir zarar dokundurursa, onu yine O’ndan başka giderecek yoktur ” (*Yunus suresi , 107*) âyet-i celilesi bu gerçeği beyan buyurur.

Musibet ve belâlara sabredip İlähi hükme teslim olanlara Cenâb-ı Hak rahmet ve mağfiretiyle muamele eder . Her ibadetin mükâfatı, değerince hesaplanarak verilir . Sabrın mükâfatı hesap ile sınırlandırılmış değildir ; yani hesapsızdır, yüce Allah c.c dilediği kadar verir.

Günümüzde de bazı müslümanların büyük musibetlere dâçar olduklarını hep birlikte görüyor, izliyoruz. İşte Arakan’da, Gazze’de, Suriye’de, Serebnatizsa ‘da , Doğu Türkistan’da ve diğer yerlerde müşrik ve kâfirlerin zulmüne maruz kalıp evleri, köyleri yakılıp yıkılan; zindanlarda çürütülen, üzerlerine fosfor ve varil bombaları atılarak kadın- çocuk demeden katledilen , yurtlarından sürgün edilen müslümanlar .. Kişinin uğradığı musibet ne denli büyük olursa, mazhar olacağı rahmet tecellileri de o derece büyük olur, adeta rahmet sağanaklarına tutulur. Konu ile ilgili bir hadis-i şerif şöyledir :

“ Cenâb-ı Hak kıyâmet gününde terazileri koyar. Ardından namaz kılanlar getirilir ve ücretleri tartılarak kendilerine noksansız verilir. Sonra zekat verenler getirilir ve onların da ücretleri tartılarak kendilerine eksiksiz verilir. Nihayet bir belâyâ dâçar olmuş kimseler getirilir de bunlar için ne terazi konur, ne dîvan kurulur, ne de defterler açılır. Bunlara ücret, sağanak yağmurları gibi bol bol ödenir ... “ (*Beydâvi*)

Başka bir hadis-i şerifte ise , Kıyâmet gününde sabırlılara mükâfatları verildiğinde : “ Yâ Rab ! Bizi bir daha dünyaya gönder ki, kendi etlerimizi makaslarla doğrayıp acısına sabredelim, tâ ki bu devlete bundan daha çok erelim “ diyecekleri bildirilmiştir (*Marifetname*) .

Allah-u Teâlâ’nın mümine verdiği her musibet -hatta ayağına batan bir diken kadar bile ufak olsa- onun günahlarının affına veya manevi derecesinin yükselmesine sebep olur . Hadis-i şerifte buyuruldu ki :

“Allah’ın rızâsını kazanmak için amel eden bir müslümana isabet eden büyük küçük her musibet, hatta ayağına batan bir diken bile, ya böyle bir musibetten başka şeyle affedilmeyecek günahları içindir , yahut böyle musibete sabretmeksizin kavuşamayacağı yüksek dereceye ulaşması içindir ” (*Bureyd el Eslami r.anh’dan ,Tergib ve Terhib c. 6*)

Başka bir hadis-i şerifte ise şöyle buyurulmuştur :

“ Allah, yorgunluk, üzüntü, ağrı ve sıkıntı veren herşey sebebi ile müminin günahlarını affeder “ (*Ebu Said el Hudri r.anh’dan , Tergib ve Terhib c. 6*)

Sahâbeden Ümmü’l Ala r.anh anlatıyor : Ben hasta iken Resûlullah s.av beni ziyaret etti ve :

“Ya Umme’l Ala, sana müjdeler olsun ! Ateş gümüşü eritip (yabancı maddelerden) nasıl temizlerse, Allah hastalığı sebebiyle kulunu günahlardan temizler” buyurdu . (*Ebu Davud*)

Bütün bu âyet ve hadislerden görüleceği üzere mümine gelen musibet, sıkıntı veya hastalıklar esasında onun için bir rahmet vesilesi olmaktadır. Bu husus âhirette bütün açıklığıyla ortaya çıkacaktır . Bundan dolayı İmam Şazeli Hz.leri : “ Cenâb-ı Hakkın en büyük lütuflarından biri kazaya rıza, yani sabır ve tevekküldür “ demiştir. Sahâbeden Ebu’d Derdâ r.anh Hz.leri de :

“İmanın son noktası, en üstünü, Allahu Teâlâ'nın hükümlerine sabır ve takdirine râzı olmaktır. Her kim kadere iman ederse (özden inanırsa) , bütün kederlerden emin olur ” buyurmuştur. Bir kudsi hadiste şöyle buyurulmuştur :

“ Allah Teâlâ buyurdu ki : Benim hükmüme râzı olmayan ve verdiğim musibete sabretmeyen benden başka Rab arasın” (Taberani)

Şayet isabet eden musibet ve sıkıntılar bizlere ağır gelmeye başlarsa, aleyhisselatu vessselam Efendimizin bizlere öğrettiği şekilde (Âmenerresulu) okumaya ve afiyet (= belâsızlık) dualarına devam edilmeli ; sadaka , istiğfar ve salavât-ı şerifeler çoğaltılmalıdır. O zaman musibetlerin hafiflediği görülecektir.

3. İbadetlere sabır : Allah-u Teâlâ'ya itaat ve ibadetlerde, yani dînî vecibeleri gereği gibi yapmak için sabırlı olmak . Bu hususla ilgili ayetlerden biri:

“ O'na ibadet et ve O'na ibadet etmekte sabırlı ol .. ” Meryem suresi, ayet 65

İbadet üzere sabır, kişiyi en büyük makam olan kulluk makamına doğru sevk eder. Kulluk makamında en yüksek derece ise Allah'ın c.c sevdiği ve râzı olduğu bir kul olmaktır.

Bütün bu açıklamalardan görüleceği üzere sabır, her hayrın başıdır . Bütün ilim ve amellerin , her marifet ve kemâlin (*olgunluğun*) aslı sabırdır, bunlar ancak sabırla kazanılır. Tahammül ve teenni (*ihhtiyatlı hareket etme*) de sabra dahildir. Her işte sabırlı olan her türlü pişmanlıktan kurtulur, iki âlemde de her yönden saadete kavuşur ve rızâ makamına erer. Müslüman, nimet bulduğu zaman şükreder, musibete uğradığı zaman da sabreder. Bu iki hasletin öneminden dolayı Peygamber Efendimiz s.a.v :

” İman iki yarımından meydana gelmiştir, bir yarımı sabır diğer yarımı da şükürdür “. buyurmuşlardır (*Beyhâkî*).

Velhâsıl, bir mümin içinde bulunduğu her hâli güzel görüp ilâhi takdire râzı olmalı, dünya hayatının kısıtlığını düşünüp onu ebedî âhîret hayatını kazanmak için bir fırsat bilmeli ; **sabır - şükür ve teslimiyet** üçgeni içinde yaşayarak şu hadis-i şerif'in mazharı olmaya gayret etmelidir :

“ Müminin durumu gerçekten gıpta edilmeye ve hayranlığa değer. Çünkü her hâli kendisi için bir hayır vesilesidir. Böylesi bir haslet (huy, özellik) sadece müminde vardır. Başına sevinecek bir şey gelse şükreder, bu onun için hayır olur. Başına bir musibet gelecek olsa sabreder, bu da onun için hayır olur “ (*Riyâzüs Sâlihîn, No: 28 ; Müslim, Zühûd*)

Erzurumlu İbrahim Hakkı Hz.lerinin sabır hakkında bazı sözleri :

“ Ey aziz ! Ehlullah demişler ki: Sabır, her derde devâ olan ve her türlü mazarratı (*zararları*) def eden çok faydalı fakat acı bir ilaçtır. Bir devâ ki onda bu özellikler vardır, akıllı kimse nefesine ikram edip onu içer. Bir lahzanın acılığı , bir sene tat verir deyip, ol devânın acılığına ve şiddetine sabır ve tahammül eder. Yâni, sabır her ne kadar acı ve zor bir şey ise de, menfaati pek büyük olduğundan, sabrı kendine huy edinmeye çalışmak her derde devâ olan bir ilaca benzetilmiştir.

Sabrın fazileti

Sabrın fazileti hakkında şu sana yeter ki : Hak Teâlâ hazretleri sabrı, kendi Kitâbında (Kur'ân'da) birçok yönden medhetmiştir. Onun için bu güzel huyu ganimet bilip, onu kazanmak için cehd eyle . Tâ ki zorluklar içinde kolaylığı bulup ebediyen fevz ile mesrur olasın (*ebedî kurtuluş ve başarıya erişip sevinçler içinde garıplasın*).

Sabır neticesinde tâata muvaffak olunur ; ahlak güzelliği, huzur ve Allah'a yakınlık hâsıl olur. Sabırlı olan kimse, kötü sonuçlarla karşılaşmaktan ; sızlanma, ümitsizlik ve endişelerden , dünya meşakkatlerinden , ahiret azablarından, nefsin arzularına uymaktan, düşmanlarla boğuşmaktan ve nice bin belâdan kurtulup murâdına erişir. İki cihan saadetiyle rızâ (*Allah'ın kıza ve kâderine râzı olma*) makamına ulaşır . Sabretmeyen kişi ise bunların hepsinden mahrum kalır”. (*Marifetname*)

İsmail Hakkı Bursevi Hz.lerinin Sabır Tanımı :

“ Sabırın hakikatı ve gerçek mânası, nefsi Allah’tan başkalarına şikayette bulunmaktan men ve hapsetmek ; O’ndan başkasına az da olsa meyletmemek, O’nun kaza ve kaderinden geldiği için bütün eziyet ve belâlara göğüs germektir “ (Ruhû’l Beyan c. 9, s. 289)

Abdülkadir Geylânî Hz.lerinin Sabır Hk Bazı Sözleri : (Fetvü’r Raabbâni isimli eserinden)

“ Ey evlad ! **Her hayrın esası olan bir şey vardır . O da sabırdır.** Allah’a güvenen, O’na itimad eden ve O’na bağlı olan sabırlı olmalıdır . Sabrı Allah rızâsı için yaparsan, O senin kalbine sevgisini koyar, dünya ve âhiret yakınlığını verir. Sabırın asıl mânası Hak’kın kaza ve kaderine boyun eğmektir. O’nun hükmüne boyun eğmek gerekir. Çünkü olacak işler geçmişte yazılmıştır. Onun için, sana sabırla (başına gelene) tahammül etmek düşmektedir. Sabırlı kişilere Cenâb-ı Hak yardım eder, onlara başarıya ulaştırır. Siz sabra devam ettiğiniz müddetçe, O da size yardım eder. Yeter ki, O’na bağlanmayı ve O’na sığınmayı bilirsiniz “.

“Sabır hakkında çok sayıda âyet-i kerime vardır. Hakkında bu kadar ilâhi kelimeler sarfedilen şey elbette önemlidir. Her işte sabır önemlidir. Onun hayrı çok olur. Himmeti boldur. İyi ve bol mükâfat getirir. Sabır, dünya ve âhiret rahatlığını temin eder ..”

“Sabırlı olursan öbür âlemin güzellikleri senin içindir . Nefse, arzularının yerine gelmemesi acı gelir. Bu acıya dayanırsan sonu iyi olur. Nefsi sabra yöneltmeye çalışırsan İlâhi tecellilere mazhar olursun. Çünü âyeti kerime de **“ Allah sabredenlerle beraberdir”** (Bakara 153) buyurulmuştur”.

**

Sabreden müminler Adn cennetlerinde babaları, eşleri, zürriyetleri ve diğer sâlihlerle beraber bulunurlarken melekler yanlarına gelip onlara müjde vereceklerdir :

“ (Adn Cennetlerinde) **melekler her kapıdan onların yanına varır ve “ Sabrettiğinizden dolayı size selâm olsun ! Dünya yurdunun sonu (cennet saadeti) ne güzeldir ! , derler “** (Ra’d suresi, ayetler 23-24)

SONUÇ

Asr sure-i celîlesi Kur’ân’ı Kerim’deki en kısa surelerden biri olmasına rağmen, görüldüğü üzere çok mühim hakikatleri beyan buyurmaktadır. Sure-i celîle **“Asr”** a kasem ile başlayıp dikkatleri zamanın ve vakitlerin önemine çektikten sonra insanın zarar ve ziyân içinde olduğunu, bu ziyandan ise ancak **iman, sâlih amel, hakkı tavsiye ve sabrı tavsiye edenler** olmak üzere dört haslete sahip bulunanların kurtulacağını beyan buyurmuştur. Bunların en başında **iman** gelmektedir. Bir milyon, (rakkamla: 1 000 000) önemli bir miktardır. Ancak en baştaki **(1)** rakkamı kaldırılırsa, sağdaki altı sıfır’ın bir kıymeti kalmaz. İşte iman oradaki (1) rakkamı gibidir, yâni yapılan her türlü iş’in kıymeti ancak iman ile kaaimdir. İman olmadan yapılan işlerin Allah katında bir kıymeti olmayıp boşa gideceği (Bkz: A’raf 147); imansızların âhirette bir nasiplerinin de olmadığı , onların Cennete alınmayacağı birçok Kur’ân ayeti ile sâbittir . Onun için kişiye herşeyden önce doğru bir itikad ve (doğru) iman lâzımdır.

Yazımızı, bu hasletlere sahip olan müminleri müjdeleyen başka bir ayet-i kerîme ile bitiriyoruz :

“ **İman edip sâlih ameller işleyenler var ya, elbette onları altlarından ırmaklar akan cennet köşklerine yerleştireceğiz. Orada ebedi olarak kalıcıdır. (Böyle sâlih) amel işleyenlerin mükâfatı ne güzeldir !**

Onlar sabredenler ve Rablerine tevekkül edenlerdir (yalnız O’na güvenip dayananlardır) “
(Ankebut suresi, ayetler 58-59)

İSTİFADE EDİLEN BAŞLICA TEFSİRLER

- 1- Fahrüddin er-Râzi Tefsiri (Tefsir-i Kebir)
- 2- İmam Kurtûbi Tefsiri (el -Câmiu li' Ahkâmi'l Kur'ân)
- 3- İmam Semerkandi tefsiri
- 4- İbn-i Kesir tefsiri
- 5- Beydâvi tefsiri
- 6- Geylani tefsiri
- 7- Celaleyn meal - tefsiri
- 8- Ebussuûd Ef. tefsiri
- 9- Tâberi Tefsiri
- 10- Ruhü'l Beyan , İsmail Hakkı Bursevi ef. Tefsiri
- 11- Hülasat'ül Beyan , Konyalı Mehmed Vehbi ef. Büyük Kur'ân tefsiri
- 12- Hak dini, Kur'an dili, Elmalılı Hamdi ef. tefsiri
- 13- Ömer Nasuhi Bilmen ef. Tefsiri
- 14- Füyûzat, Şemseddin Yeşil Kur'ân Meal ve Tefsiri
- 15- Kur'ân-ı Kerim Meal ve Tefsiri , Prof. Dr. Ömer çelik

İSTİFADE EDİLEN DİĞER ESERLER

- 1-Buhari ; Tecridi Sarıh Tercümesi
- 2-Râmuz'ül Ehâdis
- 3-Câmiüs- Sağır
- 4- Marifetnâme, Erzurumlu İsmail Hakkı hz.
- 5-Tasavvufi Ahlak, Mehmed Zahid Kotku hz.
- 6- Abdülkadir Geylani hz.leri çeşitli eserleri (Fethu'r - Rabbani, Fütûh'ül Gayb)
- 7- İmam Gazali, Kimya-ı Saadet ve İhya Ulum'ud-din adlı eserleri
- 8- Risale-i Nur Külliyyatından çeşitli eserler (Lem'alar, Şualar, v.b)
- 9- Gülzâr-ı Sâmini, Osman Bedreddin Erzurumi
- 10- Mesnevi, Hz. Mevlâna
- 11- Hikem-i Atâiyye, İbn Atâullah el-İskenderi
- 12- Sohbet Notları, A.Muhiddin Ergüneş hz.
- 13- Ellidört Farz Şerhi, A. Kemaleddin Üstün
- 14-İmam Gazali, Kırk Kudsi hadis
- 15- İrşad , Muzaffer Özak
- 16- A Hamdi Akseki ve Mehmet Akif Ersoy tarafından yazılmış Asr suresi tefsirleri

(Ö. R. Arıkkan ; Aralık 2019)